

Jngu chi'ndi ko xichare

Un niño y sus padres

en el mazateco de
San Bartolomé Ayautla

Segunda edición
(versión electrónica)

Publicado por el
Instituto Lingüístico de Verano, A.C.
Apartado postal 22067
14000 Tlalpan, D.F., México
Tel. 5573-2024
2010

Resumen

Un niño oyó que iba a tener un hermanito. Entonces se puso triste y huyó de su hogar.

Autor: Anónimo

Asesores lingüísticos: Larry Williams M. y Cindy Williams

© 2010 por el Instituto Lingüístico de Verano, A.C.
Derechos reservados conforme a la ley.
Esta obra puede reproducirse para fines no lucrativos.

http://www.sil.org/mexico/popoloca/mazateca_ayautla/L257-NinoPadres-vmy.htm

Primera edición	2008	.5C
Segunda edición	2010	(versión electrónica)

Un niño y sus padres
en el mazateco de San Bartolomé Ayautla (vmy)

'Ba chi'ndibiu kuatsjaxure
kitsikuenda nts'e chi ngayeje.

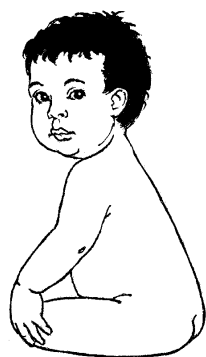
'Ba ndaxu sik'endu kui
ngantsjai nixtjin.

Jnguxu ndiya jngu naxinanda
tijña xi ne nda chun. Kioxu tijña
jngu ni'ya xi tjinduya jó xuta.
Sa'exu fa tsixan.

'Ba ja'axu chi nixtjin.

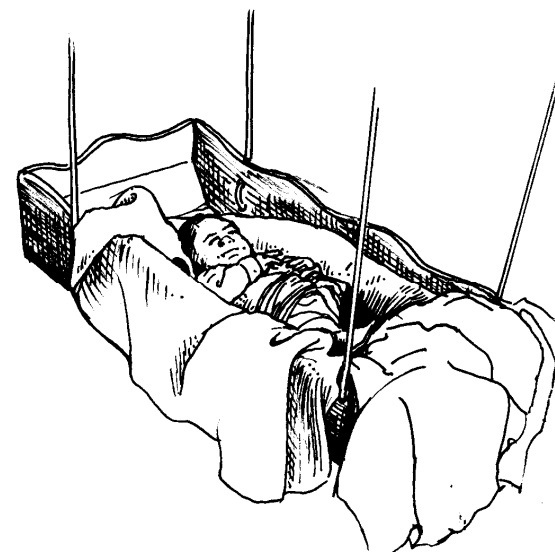
Ngojó xutabiu jnguxu ki'ndi
kis'ere. 'Ba xi'inxu kuán ki'ndire.

'Ba ki'ndibiu kuachingaxu.
Nkjinxu amigu kis'ere.

'Ba chi'ndibiu jexu chingachi
ngani. Jexu 'ón nure 'ba nexu
mejénre xichare.

Kis'exure ki'ndi nare.

Chi'ndibiu tsjaxu kis'ere nga
jngu nts'e je s'e ngani.

'Ba ja'axu nixtjin.

'Ba jnguxu nixtjin nde, xichare
chi'ndibiu kitsuxure nga jngu ki'ndi
s'e nganire. 'Ba chi'ndibiu
kuatsjaxure. Kitsuxu nde nga je
tjinre 'yá = xi siskako.

'Baxu nde xichare kuatsjare
ngayeje nga kuatsjaxure chi'ndibiu.

'Ba chi'ndibiu kitsiskakoxu
amigure.

Tséxu kitsiska.

'Ba tukjia'axu sangutjun
ye'ere nijmi nga jngu nts'e s'e
nganire.

'Ba nistibiu kitsuxu:

—Bi nda kuan tsa jngu nts'e
s'e. Kui skja'ayejeri tsajmi skari.
Bi nde kuamejénni_ri xichari. Tu
kui ntsjai sikuenda 'ba ji bi nde
siskakoniri xichari —tsuxu
amigure.

Xichare chi'ndibiu se
kuatsjaxu nganire nga je tsabe
ngani ki'ndire 'ba chi'ndibiu kioxu
tsabe nga mejénre xichare.

Tuméxu kjiniko.

Bixu kis'ere.

'Ba chi'ndibiu kitsuxure
xichare nga ngatsja'ndere nga
sik'ejña tjiunañabiu.

'Ba xichare kuakjainxure.

'Ba ngatsi'i tsjaxu kuánre.

'Ba chi'ndibiu kijixu ndaba.

Tjenkoxu chingabiu 'ba ko
tjiunañabiu.

Sangutjun echuxu ndaba.

'Ba chi'ndibiu kioxu nga je
'ba kik'inre 'ñuxu kitsikja'etsjen.
Bixu nde kitsiskani.

'Ba sangutjun kijixu ngani
ndaba.

'Ba kioxu nga je echu nde,
nare kitsuxure nga ngatja'ekakjen.
Tunga kui kitsuxu nga bi bojore.

Bixu kuakjen nganda'e.

'Ba chi'ndibiu kitsuxu:

—Bi kjuakixi. Bi nde
mejénni_ rā xichana. Nganda'e tsa
kjui ngañā ni'yani, kjuajana pana
—kitsingojoxu chi'ndibiu.

—Bi 'ba sji na'enna. Mején_ri
xichari 'ba bi kjuajari pari
—tsuxu ngani chingabiu.

'Ba tséxu 'ba kitsure xinkjin
ka'ndaxu nga kuakjainre
chi'ndibiu kiji ngani ndaba.

'Ba sangutjun chingabiu
kitsuxure chi'ndibiu a bi bojore,
'ba chi'ndibiu kitsuxu nga bojore
nga kje kjenjín ka'nda nga tajñu.

'Ba chingabiu kitsjaxure
niñu. Ñatjenxu tsakjen ngaján 'ba
inyafonijmixu koni.

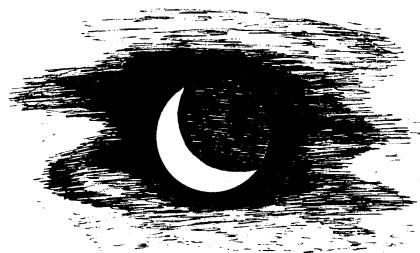
'Ba chingabiu kitsuxure
chi'ndibiu nga bi nda kitsa'en nga
'etju ndaba, nga bi kjuakixi xi
kitsure nisti amigure 'ba nga
tjinnere nga kuaje ngani ndaba
nga xichare 'ñu inyatsikja'etsjen.

'Ba nare kuakjainxure. Bixu
'enere nga kuakjen.

Chi'ndibiu xiuxu kikjajñasun
nachanre. Kitsikja'etsjenxu xi
kitsure amigure 'ba kitsuxu nga
k'uetjuni ndaba, nga xín k^{ue}k'ejña
nga kui ni'yabiu tu'yá nde
kuamejénⁿire.

Tu ma kuajñuxu kioxu kuaje.

'Ba sangutjun kuajñuxu.

Chi'ndibiu kiskjebexu jngu
murra xi inya najñure 'ba kijixu.

'Ba sangutjun nde, nare
kinchjaxure nga je chubare nga
ngatja'ekjen.

Tunga tu'yáxu kitsingojo.

Kioxu nga je nyusen nde, chi'ndibiu ko tjiunañabiu jexu kuabojore. 'Ba chi'ndibiu kistuxure tjiunañabiu nga tijña ndajio inyafi nga xi skine = xu inyafikangisjai.

'Ba ngojó kijixu.

'Ba kioxu nga echu nga tikijña ndajio nde, kioxu tijña jngu chinga cha xi tjiuti ti'bengire.

'Ba chi'ndibiu kijixu nga tijña chingabiu 'ba ye'exure nijmi mé = kjua 'batsa'en tsu'bani.

'Ba chingabiu yasen ñojonxure.

'Ba nare ko na'enre chi'ndibiu tu 'ba = xu kuánre nga tsajainjín ki'ndire.

'Ba jnguxu xujun tijñasun nachanre chi'ndibiu. 'Ba xichare mangatsangaxu kiji nga kik'exkiya. Tsuxu xujunbiu xi 'enda chi'ndibiu nga bi ngatsikja'etsjen nga tumé kuanre nga janda ngatatsicha ki'ndire xi ndiba ngani.

'Ba xichare 'ñuxu kitsikja'e-tsjen nga 'exkiya xujunbiu nga jexu kuajñú.

'Ba kikangisjaxu tsakaiñu, tunga bixu kuasjaire.

'Ba chi'ndibiu jnguxu ni'ya xi tikijñandai xanga kiji. Tu'yáxu tjinduya ni'yabiu.

'Ba chi'ndibiu echuxu ka'nda nga tijña ni'yabiu. 'Ba chi'ndibiu jnguxu tjiunaña tsabe xi kio tijñat'a ni'yabiu. 'Ba ngojó ndaxu tsaka'a xinkjin.

'Ba chi'ndibiu kiskinexu niñu xi jó ya'a.

Ngusunxu tjin kiskine ko tjiunañabiu. 'Ba kioxu tsakjayuju ngojó.

'Ba nga kuanyujun nde, xichare chi'ndibiu tuchuña = xu inyamangisjai, tunga bixu inyamasjaire.

'Ba chi'ndibiu jakonijmixu tjiunañabiu. Ye'exure nijmi nga jngu nts'e s'e nganire 'ba nga kui = kjuañu kio tijñani nganda'e.

